

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

ગુજરાત હાઈકોર્ટ, અમદાવાદ સમક્ષ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપ્લિકેશન નં. ૨૦૦૮નો ૯૦૮૯

મંજૂરી અને સહિ માટે:

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી સંદીપ એન. ભટ્ટ

=====

અહેવાલ આપવા માટે મંજૂરી	હા.	ના.
	હા.	

શાંતૂભાઈ ડી. ખુમાન

વિરુદ્ધ

ઉપસ્થિતિ:

અરજદાર (ઓ) નંબર ૧ માટે શ્રી બી. એમ. મંગુકિયા (૪૩૭) માટે શ્રી પ્રવીણ
ભાકર

શ્રી હેનીલ શાહ, પ્રતિવાદી (ઓ) માટે એ. જી. પી. નં. ૧,૨,૩,૪

કોરમ:માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી સંદીપ એન. ભટ્ટ

તારીખ:૩૦/૦૭/૨૦૨૫

મૌખિક ચુકાદો

૧. હાલની અરજી અરજદાર દ્વારા નીચેની રાહત મેળવવા માટે દાખલ કરવામાં
આવી છે:

“(એ) પ્રતિવાદીને રદ કરવા અને રૂપ એપ્રિલ, ૨૦૦૭ ના રોજ
પ્રતિવાદી નંબર ૨ દ્વારા ૨૩ ફેબ્રુઆરી, ૨૦૦૭ ના રોજ પસાર
કરાયેલા આદેશની પુષ્ટિ કરતા વિવાદિત આદેશને રદ કરવા માટે
આદેશની રિટ અથવા આદેશની પ્રકૃતિમાં રિટ અથવા અન્ય કોઈ રિટ,
આદેશ અથવા નિર્દેશ જારી કરવા માટે વિનંતિ;

(બી) વર્તમાન અરજીનો સ્વીકાર અને અંતિમ નિકાલ બાકી છે, ૨૫ એપ્રિલ, ૨૦૦૭ ના રોજ પ્રતિવાદી નંબર ૧ દ્વારા પસાર કરાયેલા વિવાદિત આદેશના અમલીકરણ, અમલ અને કામગીરી પર રોક લગાવવા માટે પ્રતિવાદીને નિર્દેશ આપવા માટે વિનંતિ, જે પ્રતિવાદી નંબર ૨ દ્વારા ૨૩ ફેબ્રુઆરી, ૨૦૦૭ ના રોજ પસાર કરાયેલા આદેશની પુષ્ટિ કરે છે;

(સી) આવા અન્ય અને વધુ આદેશો જેને યોગ્ય માનવામાં આવે તે પસાર કરવા માટે વિનંતિ ".

૨. અરજીના મેમોમાં જણાવ્યા મુજબ સંક્ષિપ્ત તથ્યો નીચે મુજબ છે:

૨.૧ આ અરજીમાં અરજદારનો કેસ છે કે અરજદાર પોલીસ કોન્સ્ટેબલ તરીકે સેવા આપી રહ્યો છે અને ૧૦.૦૮.૨૦૦૦ થી ગઢડા પોલીસ સ્ટેશનમાં તૈનાત હતો. અરજદારની ભાવનગર જિલ્લામાં ૧૪થી વધુ વખત બદલી કરવામાં આવી હતી.તેથી, અરજદારે ભાવનગરના પોલીસ કમિશનરને એક અરજી સુપરત કરી હતી, જેમાં તેમની વારંવારની બદલીઓ માટેના ઘણા ઉદાહરણો અને કારણો દર્શાવ્યા હતા.આ અરજીમાં અરજદારનો કેસ આગળ છે કે અરજદાર ફરીથી તેની

ટ્રાન્સફરની આશંકા રાખી રહ્યો હોવાથી, અરજદારે ભાવનગર ખાતેની સક્ષમ અદાલત સમક્ષ દીવાની દાવો કર્યો હતો જેમાં માનનીય અદાલતે તેની ટ્રાન્સફર સામે સ્ટે આપ્યો હતો. આ અરજીમાં અરજદારનો કેસ આગળ છે કે ૦૪.૦૪.૨૦૦૧ ના રોજ, અરજદારને સસ્પેન્ડ કરવામાં આવ્યો હતો. આ અરજીમાં અરજદારનો કેસ આગળ છે કે ૦૯.૦૪.૨૦૦૨ ના રોજ, ભાવનગરના પોલીસ કમિશનરે ૯.૪.૨૦૦૮ તારીખની ચાર્જશીટ બહાર પાડી હતી જેમાં અરજદાર સામે આરોપની ૪ કલમો લગાવવામાં આવી છે અને અરજદારને ૧૦ દિવસની અંદર તેનો જવાબ રજૂ કરવા માટે કહેવામાં આવ્યું હતું. તારીખ ૨૧.૧૦.૨૦૦૨ ના રોજ, ભાવનગરના એસસી/એસટી સેલના નાયબ પોલીસ અધિક્ષકની પીઠાસીન અધિકારી તરીકે નિમણૂક કરવામાં આવી હતી. આ અરજીમાં અરજદારનો આગળનો કેસ છે કે તારીખ ૧૮.૦૮.૨૦૦૪ ના રોજ, અરજદાર સામે વિભાગીય તપાસ શરૂ કરવામાં આવી હતી અને અરજદારે તેમની સામે લગાવવામાં આવેલા તમામ આરોપોને નકારીને તારીખ ૧૮.૦૮.૨૦૦૪ ના રોજ પોતાનો લેખિત જવાબ રજૂ કર્યો હતો.

૨.૨ આ અરજીમાં અરજદારનો આગળનો કેસ છે કે તારીખ ૨૭.૧૦.૨૦૦૪ ના રોજ, ભાવનગરના પોલીસ કમિશનરે અરજદારને કારણદર્શક નોટિસ જારી કરી હતી, જેમાં અરજદારને જારી કરાયેલ આરોપપત્રને ધ્યાનમાં રાખીને અરજદારને શા માટે સેવામાંથી બરતરફ કરવામાં આવ્યો નથી તે કારણ દર્શાવવા માટે તેમને

બોલાવ્યા હતા. આ અરજીમાં અરજદારનો કેસ આગળ છે કે કારણદર્શક નોટિસ જારી કરવા અનુસાર, અરજદારે તારીખ ૧૬.૧૧.૨૦૦૪ ના રોજ પોતાનો જવાબ રજૂ કર્યો હતો જેમાં જણાવ્યું હતું કે અરજદાર પર લાદવામાં આવેલી સજા કઠોર છે અને તે કથિત ગેરવર્તણૂકની ગંભીરતાને અનુરૂપ નથી. આ અરજીમાં અરજદારનો કેસ છે કે તારીખ ૩૧.૦૧.૨૦૦૫ ના રોજ, ભાવનગરના નાયબ પોલીસ અધિક્ષકે અરજદારને તેની સામે લગાવવામાં આવેલા આરોપો માટે દોષિત ઠેરવતા તેને સેવામાંથી બરતરફ કર્યો હતો. બરતરફીના આદેશથી વ્યથિત થઈને, અરજદારે નાયબ પોલીસ મહાનિરીક્ષક સમક્ષ અપીલ કરી હતી, જેને નાયબ પોલીસ મહાનિરીક્ષક દ્વારા તારીખ ૨૬.૦૭.૨૦૦૫ ના આદેશ દ્વારા નકારી કાઢવામાં આવી હતી. તેથી, તારીખ ૨૩.૦૨.૨૦૦૭ ના રોજ, અરજદારે પ્રતિવાદી નં.૨ સમક્ષ રિવિઝન અરજી દાખલ કરી હતી, જેને પ્રતિવાદી નં.૨ દ્વારા તારીખ ૨૩.૦૭.૨૦૦૭ ના આદેશથી પ્રતિવાદી નં. ૧ દ્વારા પસાર કરાયેલા આદેશની પુષ્ટિ કરતા નામંજૂર કરવામાં આવી હતી. આથી, તેનાથી વ્યથિત થઈને, અરજદારે પ્રતિવાદી નં.૧. જોકે, પ્રતિવાદી નં.૧ અરજદારને તેના કારણનો બચાવ કરવાની પૂરતી તક આપવામાં આવી હતી અને તેથી પુનરાવર્તન અરજી જાળવવા યોગ્ય નથી તેવી એ જ દલીલને નકારી કાઢી હતી. આ અરજીમાં અરજદારનો કેસ છે કે અરજદાર, પ્રતિવાદી નં.૧ બરતરફીના આદેશની પુષ્ટિ કરતા, વર્તમાન અરજીને પ્રાધાન્ય આપવામાં આવ્યું છે.

૩. અરજદારના વિદ્વાન વકીલ શ્રી બી. એમ. મંગુકિયા અને પ્રતિવાદીઓ માટે વિદ્વાન સહાયક સરકારી વકીલ શ્રી હેનિલ શાહ વતી હાજર રહેલા વિદ્વાન વકીલ શ્રી પ્રવીણ ભચકરે સાંભળ્યું-રાજ્ય.

૪. અરજદાર વતી હાજર રહેલા વિદ્વાન વકીલ શ્રી બી. એમ. મંગુકિયા વતી હાજર રહેલા વિદ્વાન વકીલ શ્રી પ્રવીણ ભચકરે આ કોર્ટનું ધ્યાન પ્રતિવાદી નંબર ૧ દ્વારા બીજા સુધારામાં પસાર કરાયેલા વિવાદિત આદેશ તરફ દોર્યું છે, જેમાં પ્રતિવાદી નંબર ૧ એ પ્રતિવાદી નંબર ૨ દ્વારા પસાર કરાયેલા તારીખ ૨૩.૦૨.૨૦૦૭ ના આદેશની પુષ્ટિ કરી છે. તેમણે એવી પણ રજૂઆત કરી છે કે અરજદારની કોઈપણ ફરિયાદને ધ્યાનમાં લીધા વિના આ આદેશ ચાંત્રિક રીતે પસાર કરવામાં આવ્યો છે.તેમણે રજૂઆત કરી છે કે પ્રતિવાદી સત્તાવાળાઓએ અરજદાર દ્વારા કરવામાં આવેલી કોઈપણ દલીલ અથવા દાવાને ધ્યાનમાં લીધા વિના પ્રતિવાદી નંબર ૪ દ્વારા પસાર કરાયેલા આદેશની માત્ર પુષ્ટિ કરી છે.તેમણે વધુમાં રજૂઆત કરી છે કે પ્રતિવાદી સત્તાવાળાઓએ અરજદારની દલીલો નોંધી છે પરંતુ તેના પર કોઈ તારણો આપવામાં નિષ્ફળ રહ્યા છે.તેમણે વધુમાં રજૂઆત કરી છે કે પ્રતિવાદી સત્તાવાળાઓએ અરજદાર સામે પૂર્વગ્રહચુકત રીતે કામ કર્યું છે.તેમણે વધુમાં રજૂઆત કરી છે કે પ્રતિવાદી નંબર ૧એ વિવાદિત આદેશ પસાર કરતી વખતે એવું માન્યું છે કે અરજદારને નિયમો અનુસાર પોતાનો બચાવ કરવાની તક આપવામાં આવી છે અને તેથી, અરજદાર દ્વારા પસંદ

કરવામાં આવેલી પુનરાવર્તન અરજીને બોમ્બે પોલીસ અધિનિયમ, ૧૯૫૧ની જોગવાઈઓને ધ્યાનમાં રાખીને ધ્યાનમાં લઈ શકાતી નથી.તેમણે રજૂઆત કરી છે કે હકીકતમાં, અરજદારને નિયમો અનુસાર પોતાનો બચાવ કરવા માટે સુનાવણીની તક આપવામાં આવી ન હતી અને તે બતાવવા માટે માત્ર ખાલી ઔપચારિકતા કરવામાં આવી છે કે સુનાવણીની તક આપવામાં આવી હતી અને સમગ્ર કાર્યવાહી કાયદા અનુસાર શરૂ કરવામાં આવી હતી.તેમણે વધુમાં રજૂઆત કરી છે કે કુદરતી ન્યાયના સિદ્ધાંતનું પાલન કરવું જરૂરી છે અને પ્રતિવાદી સત્તાવાળાઓ તરફથી કુદરતી ન્યાયના સિદ્ધાંતનું સ્પષ્ટ ઉલ્લંઘન છે. તેમણે વધુમાં રજૂઆત કરી છે કે કાર્યવાહીની પેન્ડિંગ દરમિયાન અરજદાર લાંબા સમય પહેલાં સમાપ્ત થઈ ગયો છે અને વારસદારોને રેકૉર્ડ પર લાવવામાં આવ્યા નથી.તેમણે વધુમાં રજૂઆત કરી છે કે બોમ્બે પોલીસ અધિનિયમની કલમ ૨૭-એ ને ધ્યાનમાં રાખીને, જે રાજ્ય સરકારની પુનરીક્ષણની સત્તાઓ પૂરી પાડે છે, પ્રતિવાદી નંબર ૧ એ એવું માન્યું છે કે પુનરીક્ષણ અરજીની સુનાવણી માટે બોમ્બે પોલીસ અધિનિયમમાં કોઈ જોગવાઈ નથી, તેથી અરજદાર દ્વારા પસંદ કરાયેલ પુનરીક્ષણ અરજીને ધ્યાનમાં લઈ શકાતી નથી.તેમણે વધુમાં રજૂઆત કરી છે કે કલમ ૨૭-એ માં એવી પણ જોગવાઈ કરવામાં આવી છે કે, સુનાવણીની વાજબી તક પૂરી પાડ્યા પછી, આદેશ પસાર થવો જોઈએ અને તેથી, તેમણે રજૂઆત કરી છે કે પ્રતિવાદી સત્તાવાળાઓ દ્વારા પસાર કરાયેલા

વિવાદિત આદેશો કાયદાની નજરમાં ખરાબ છે અને વર્તમાન અરજીમાં કરવામાં આવેલી વિનંતીઓ મંજૂર કરીને તેને રદ કરવાની અને રદ કરવાની જરૂર છે.

૫.૧ તેનાથી વિપરીત, શ્રી હેનિલ શાહ, પ્રતિવાદીઓ માટે વિદ્વાન સહાયક સરકારી પ્લીડર-રાજ્યએ સોગંદનામા-જવાબ તરફ આ કોર્ટનું ધ્યાન દોર્યું છે અને રજૂઆત કરી છે કે અરજદારની ૧૩.૧૧.૧૯૭૮ ના રોજ સશસ્ત્ર પોલીસ કોન્સ્ટેબલ તરીકે નિમણૂક કરવામાં આવી હતી અને તેમની પ્રથમ સ્થિતિ ભાવનગરના પોલીસ મુખ્યાલયમાં હતી.તેમણે વધુમાં રજૂઆત કરી છે કે અરજદાર પર સીઆરઆરની તપાસ દરમિયાન ભ્રષ્ટાચાર નિવારણ અધિનિયમની કલમ-૭ અને ૩ (ડી) હેઠળ સજાપાત્ર ગુના માટે ગઢડા પોલીસ સ્ટેશનમાં નોંધાયેલા ગુના માટે આરોપ મૂકવામાં આવ્યો હતો. ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૪૬૮,૪૬૯,૪૭૦,૪૭૧,૫૦૬ (૨), ૫૧૧ અને ૧૧૪ હેઠળ સજા પામેલા ગુના માટે ગઢડા પોલીસ સ્ટેશનમાં નોંધાયેલા ૨૦૦૧ના નંબર ૫૩માં અરજદારે અન્ય આરોપીઓ સાથે શ્રી અશોકભાઈ બાલાભાઈ પટેલ પાસેથી લાંચ માંગી હતી.આથી અરજદાર ભ્રષ્ટાચાર અધિનિયમ હેઠળ સજાપાત્ર ગુના માટે આરોપીઓમાંના એક તરીકે પણ હતા અને ઉપરોક્ત ભ્રષ્ટાચારના ગુનાની સુનાવણી પેન્ડન્સી દરમિયાન, અરજદારે ઉપરી અધિકારી સામે પાચાવિહોણા આક્ષેપો કર્યા હતા કે સીધા જ માનનીય મુખ્યમંત્રી, વિપક્ષના નેતા અને વિશેષ રેન્જ ઇન્સ્પેક્ટર જનરલ, જુનાગઢને.તેમણે વધુમાં રજૂઆત કરી છે કે

વર્તમાન અરજદાર સામે લગાવવામાં આવેલા ભ્રષ્ટાચારના આરોપો માટે વિભાગીય કાર્યવાહી પણ શરૂ કરવામાં આવી હતી અને સત્તામંડળે કોઈ અલગ સજા ન લાદવા માટે અંતિમ નિર્ણય લીધો હતો કારણ કે અરજદારને પહેલેથી જ વિભાગીય કાર્યવાહી માટે સેવામાંથી બરતરફ કરવામાં આવ્યો હતો, જે તારીખ ૦૯.૦૪.૨૦૦૨ ની ચાર્જશીટ દ્વારા શરૂ કરવામાં આવી હતી.તેમણે વધુમાં રજૂઆત કરી છે કે વર્તમાન અરજી દ્વારા, અરજદાર વર્તમાન અરજદાર સામે વિવિધ સત્તામંડળના ત્રણ સહવર્તી તારણોને પડકાર આપી રહ્યો છે.તેમણે વધુમાં રજૂઆત કરી છે કે ૨૮.૦૯.૨૦૦૧ તારીખના તપાસ અધિકારીઓના અહેવાલને ધ્યાનમાં રાખીને, જેમાં નાયબ પોલીસ અધિક્ષક, બોટાદ તપાસ અધિકારી હતા અને તેમણે એવું માન્યું હતું કે વર્તમાન અરજદાર સામેના તમામ આરોપો સાબિત થયા છે.તેમણે વધુમાં રજૂઆત કરી છે કે ભાવનગરના પોલીસ અધિક્ષક દ્વારા ૩૧.૦૧.૨૦૦૫ ના રોજ પસાર કરવામાં આવેલા વધુ આદેશ પછી, ૨૬.૦૭.૨૦૦૫ ના રોજ, આદેશ જુનાગઢના નાયબ પોલીસ મહાનિરીક્ષક દ્વારા પસાર કરવામાં આવે છે અને અંતે, પોલીસ મહાનિદેશક, ગાંધીનગર દ્વારા ૨૩.૦૨.૨૦૦૭ પર પસાર કરવામાં આવ્યો છે અને તેથી, તેમણે રજૂઆત કરી છે કે વર્તમાન અરજદાર સામે ઉચ્ચ સ્તરીય સત્તામંડળના તથ્યોના વૃક્ષ સહવર્તી તારણો છે અને સેવા કાયદા હેઠળ સૂચવવામાં આવેલી તમામ પ્રક્રિયાઓનું વિભાગીય કાર્યવાહી દરમિયાન યોગ્ય રીતે પાલન કરવામાં આવ્યું હતું અને તેથી, વિભાગીય કાર્યવાહીમાં કોઈ ખામી નથી.

પ.ર તેમણે વધુમાં રજૂઆત કરી છે કે વર્તમાન અરજદાર સામે પસાર કરાયેલા ત્રણેય આદેશો તમામ સંબંધિત પાસાઓને વિગતવાર વિચારણા કર્યા પછી અને અરજદાર દ્વારા કરવામાં આવેલી રજૂઆતોને ધ્યાનમાં લીધા પછી પણ પસાર કરવામાં આવે છે.તેમણે વધુમાં રજૂઆત કરી છે કે તેથી, અરજદાર દ્વારા ઉઠાવવામાં આવેલ આધાર કે અરજદારની દલીલોને ધ્યાનમાં લેવામાં આવી ન હતી તે પાયાવિહોણી અને રેકૉર્ડની વિરુદ્ધ છે, જે સત્તામંડળના તારણો દ્વારા ત્રણ અલગ અલગ આદેશોમાં ઉપલબ્ધ છે.તેમણે વધુમાં રજૂઆત કરી છે કે અરજદાર માટે વિંદ્વાન વકીલ દ્વારા ઉઠાવવામાં આવેલી દલીલ કે કોઈ પણ સ્વતંત્ર સાક્ષીની તપાસ કરવા માટે અરજદારને સુનાવણીની યોગ્ય તક આપવામાં આવી ન હતી; હકીકતમાં, અરજદારે ચાર સાક્ષીઓની તપાસ કરી છે જેમ કે (i) નાયબ પોલીસ અધિક્ષક, બોટાદ (ii) બી.એચ. ચાવડા, પોલીસ સબ ઇન્સ્પેક્ટર (iii) ચિમનલાલ મણિલાલ ગામિત, નિઃશસ્ત્ર પોલીસ કોન્સ્ટેબલ અને (iv) ફતેહસિંહ જયસિંહભાઈ, નિઃશસ્ત્ર પોલીસ કોન્સ્ટેબલ, પરંતુ કોઈ પણ સમયે, અરજદારે તેમના વતી અન્ય સાક્ષીઓની તપાસ કરવા માટે કોઈ વિનંતી કરી ન હતી.અરજદારના મિત્ર શ્રી બી. કે. ત્રિવેદી એ ઉપરોક્ત સાક્ષીઓની ઉલટતપાસ કરી હતી.તેમણે વધુમાં રજૂઆત કરી છે કે અનિવાર્યપણે, તપાસ વિભાગીય પદાનુક્રમમાં ગેરવર્તણૂક સાથે સંબંધિત છે તેથી જનતા તરફથી કોઈ સ્વતંત્ર સાક્ષીની તપાસ કરવાની જરૂર નથી. તારીખ

૦૪.૦૮.૨૦૦૪ ના રોજના તેમના નિવેદનમાં પણ અરજદારે જણાવ્યું છે કે તેઓ કોઈ પણ સાક્ષીની તપાસ કરવા માંગતા નથી.તેમણે વધુમાં રજૂઆત કરી છે કે ૨૦૦૯ (૭) એસ. સી. સી. ૩૦૧ માં નોંધાયેલા જગદીશ સિંહ વિરુદ્ધ પંજાબ એન્જિનિયરિંગ કોલેગા અને અન્યોના કેસમાં માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતના ચુકાદામાં, માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા એવું ઠરાવવામાં આવ્યું છે કે અદાલતો અને ટ્રિબ્યુનલ્સ શિસ્ત અધિકારીના નિર્ણયમાં ત્યારે જ દખલ કરી શકે છે જ્યારે તેમને સંતોષ થાય કે શિસ્ત અધિકારી દ્વારા લાદવામાં આવેલી સજા આઘાતજનક રીતે અસમાન છે.આ કિસ્સામાં, સજા શિસ્ત અધિકારી દ્વારા લાદવામાં આવે છે અને જે પછીથી અપીલ તેમજ પુનરાવર્તનમાં પુષ્ટિ કરવામાં આવી હતી તે ન્યાયી અને યોગ્ય છે અને તે અનિવાર્યપણે પોલીસ દળમાં શિસ્ત અને શિષ્ટાચાર જાળવવા માટે છે.તેમણે વધુમાં રજૂઆત કરી છે કે અરજદાર દ્વારા સીધા મુખ્યમંત્રીને કરવામાં આવેલી ફરિયાદ યોગ્ય નથી અને યોગ્ય રીતે નથી અને ગુજરાત પોલીસ મેન્યુઅલ (ભાગ-૧) ના નિયમ-૩૬૬ (૨) (૩) મુજબ, કોઈ પણ અધિકારી યોગ્ય ચેનલ વિના ઉપરી અધિકારી સામે કોઈ આક્ષેપો કરી શકે નહીં.અંતે, તેમણે રજૂઆત કરી છે કે બોમ્બે પોલીસ અધિનિયમની કલમ ૨૭-એ સ્પષ્ટપણે જણાવે છે કે અરજદાર દ્વારા કરવામાં આવેલી કોઈપણ રજૂઆત અથવા અરજી પર વિચાર કરવો જરૂરી છે અને તેથી, એવું ન કહી શકાય કે આ મામલાની વ્યક્તિગત સુનાવણીની કોઈ તકની જરૂર છે.તેમની રજૂઆતના સમર્થનમાં, તેમણે આર. એમ. બાજપેયી વિરુદ્ધના કેસમાં

આ માનનીય અદાલત દ્વારા પસાર કરાયેલા ચુકાદા પર આધાર રાખ્યો છે. ગુજરાત રાજ્યએ ૧૯૮૫ (૦) એ. આઈ. જે. ઈ. એલ.-એચ. સી. ૨૦૯૮૩૩માં અહેવાલ આપ્યો હતો કે મુખ્ય નોંધ અને ફરરા ૬નો ઉલ્લેખ કરીને તેમણે રજૂઆત કરી છે કે વ્યક્તિગત સુનાવણી ફરજિયાત નથી અને તેથી તેમણે આ અરજીને રદ કરવાની વિનંતી કરી છે.

૬.૧ મેં બારમાં કરવામાં આવેલી હરીફની રજૂઆતોને ધ્યાનમાં લીધી છે.મેં ત્રણેય સત્તામંડળો દ્વારા પસાર કરાયેલા આદેશનો પણ અભ્યાસ કર્યો છે અને રેકૉર્ડ પર ઉપલબ્ધ જરૂરી સામગ્રીનો પણ અભ્યાસ કર્યો છે.તે સ્પષ્ટ કરે છે કે અરજદારે દરેક કાર્યવાહીમાં ભાગ લીધો છે અને સત્તાવાળાઓ દ્વારા તેને વિભાગની કાર્યવાહીના સંબંધમાં આરોપ અનુસાર તેનો કેસ/બચાવ રજૂ કરવા માટે પૂરતી તકો આપવામાં આવી છે.તે એ પણ સ્પષ્ટ કરે છે કે પ્રતિવાદી-સત્તાવાળાઓ વતી, વિભાગના ચાર સાક્ષીઓની તપાસ કરવામાં આવી હતી; નાયબ પોલીસ અધિક્ષક, બોટાદ, પોલીસ સબ ઇન્સ્પેક્ટર અને બે નિઃશસ્ત્ર પોલીસ કોન્સ્ટેબલ જેમને અરજદારના અધિકૃત પ્રતિનિધિ/મિત્ર શ્રી બી. કે. ત્રિવેદી દ્વારા પણ ક્રોસ-એક્ઝામિનેશન કરવામાં આવ્યું હતું.

૬.૨ અરજદાર પોલીસ વિભાગમાં ફરજ બજાવતો હતો અને અરજદાર સામે વિભાગીય કાર્યવાહીના સંબંધમાં અરજદાર સામે ગંભીર આરોપો છે તે હકીકતને

ધ્યાનમાં રાખીને, અરજદારે માનનીય મુખ્યમંત્રી, વિપક્ષના નેતા અને વિશેષ રેન્જ ઈન્સ્પેક્ટર જનરલ, જુનાગઢને પત્રો લખ્યા છે, જેમાં યોગ્ય માધ્યમ દ્વારા આવી રજૂઆત કરવા માટે જરૂરી પ્રક્રિયાનું પાલન કર્યા વિના, ખાસ કરીને, ગુજરાત પોલીસ મેન્યુઅલ ભાગ-૧ના નિયમ ૩૬૬ (૨) (૩) ની જોગવાઈઓને ધ્યાનમાં રાખીને, જેના દ્વારા તે સ્પષ્ટ થાય છે કે કોઈ પણ અધિકારી યોગ્ય રીતે પડકાર્યા વિના ઉપરી અધિકારી સામે કોઈ આરોપ ન કરી શકે અને એ હકીકતને પણ ધ્યાનમાં રાખીને કે સત્તાવાળાઓના તારણો તેમાં એક સાથે છે. પ્રકૃતિ, મને જાણવા મળ્યું કે સત્તાવાળાઓએ અરજદાર દ્વારા કરવામાં આવેલી રજૂઆત/રજૂઆતને પણ ધ્યાનમાં લીધી છે.ઉપરોક્ત બાબતોનો વિચાર કરો, તે સ્પષ્ટ કરે છે કે ઉપરોક્ત હકીકતને ધ્યાનમાં રાખીને કુદરતી ન્યાયના સિદ્ધાંતોનું પાલન કરવામાં આવ્યું છે.

૬.૩ વધુમાં, બોમ્બે પોલીસ અધિનિયમની કલમ ૨૭-એની જોગવાઈઓનો સંદર્ભ આપવો ફળદાયી છે, જે નીચે મુજબ છે:

“બોમ્બે પોલીસ અધિનિયમ, ૧૯૫૧ની કલમ ૨૭

૨૭. સજાના આદેશો સામે અપીલ.- કલમ ૨૫ અથવા તે હેઠળના નિયમો અથવા આદેશો હેઠળ પોલીસ અધિકારી સામે પસાર કરવામાં આવેલા કોઈપણ આદેશ સામે અપીલ રાજ્ય સરકાર અથવા રાજ્ય

સરકાર સામાન્ય અથવા વિશેષ આદેશ દ્વારા સ્પષ્ટ કરે તેવા અધિકારી પાસે રહેશે:[પરંતુ સજા વધારવામાં નહીં આવે અથવા અપીલમાં વધુ ગંભીર સજા આપવામાં નહીં આવે, સિવાય કે આવી વૃદ્ધિ સામે કારણ દર્શાવવાની નોટિસ આપવામાં આવી હોય અથવા, કેસ હોય તેટલું વધુ ગંભીર સજા આપવામાં આવી હોય અને તેના પર દર્શાવેલ કોઈપણ કારણને ધ્યાનમાં લેવામાં આવ્યું હોય.][૨૭એ. રાજ્ય સરકાર અથવા મહાનિર્દેશક અને મહાનિરીક્ષકની કોઈપણ તપાસ અથવા કાર્યવાહીનો રેકૉર્ડ મંગાવવાની સત્તા.– રાજ્ય સરકાર અથવા ડાયરેક્ટર જનરલ અને ઈન્સ્પેક્ટર જનરલ, સ્વપ્રેરણાથી અથવા તેને અથવા તેને કરવામાં આવેલી અરજી પર, આ વતી નિર્ધારિત સમયગાળાની અંદર, કોઈ પણ અધિકારી દ્વારા આ પ્રકરણ હેઠળ કોઈ પણ પોલીસ અધિકારી સામે કરવામાં આવેલી કોઈપણ તપાસ અથવા કાર્યવાહીનો રેકૉર્ડ બોલાવી શકે છે અને તેની તપાસ કરી શકે છે, જેથી આવી કોઈ પણ તપાસમાં લેવામાં આવેલા કોઈ પણ નિર્ણય અથવા આદેશની કાયદેસરતા અથવા ઔચિત્ય વિશે અને આવા અધિકારી સામે લેવામાં આવેલી કાર્યવાહીની નિયમિતતા વિશે પોતાને સંતોષ થાય અને કોઈપણ સમયે –

(એ) આવા કોઈપણ આદેશની પુષ્ટિ કરો, તેમાં ફેરફાર કરો અથવા તેને ઉલટાવી દો;

(બી) કોઈપણ સજા લાદવી અથવા આવા આદેશ દ્વારા લાદવામાં આવેલી સજાને અલગ રાખવી, ઘટાડવી, પુષ્ટિ કરવી અથવા વધારવી;

(સી) વધુ તપાસ હાથ ધરવા માટે નિર્દેશ આપે છે; અથવા

(ડી) કેસના સંજોગોમાં તે અથવા તે, જેમ કે કેસ હોઈ શકે, યોગ્ય લાગે તેવો અન્ય આદેશ આપો:

પરંતુ સજા લાદવા અથવા વધારવામાં પુનરાવર્તનનો આદેશ, જ્યાં સુધી તેનાથી અસરગ્રસ્ત પોલીસ અધિકારીને રજૂઆત કરવાની વાજબી તક આપવામાં ન આવે ત્યાં સુધી પસાર કરવામાં આવશે નહીં, જે તે આવી સજા સામે કરવા માંગે છે:

વધુમાં, પુનરાવર્તનનો કોઈ આદેશ પસાર કરવામાં આવશે નહીં, –

(૧) આવી તપાસ અથવા કાર્યવાહીમાં પસાર કરાયેલા નિર્ણય અથવા આદેશ સામે અપીલ દાખલ કરવામાં આવી હોય અને આવી અપીલ બાકી હોય તેવા કેસમાં;

(૨) એવા કેસમાં કે જ્યાં આવા નિર્ણય અથવા આદેશ સામે અપીલ દાખલ કરવામાં આવી નથી, ત્યાં આવી અપીલ દાખલ કરવા માટે આપવામાં આવેલ સમયગાળો સમાપ્ત થાય તે પહેલાં; અને

(૩) અન્ય કોઈ પણ કિસ્સામાં, નિર્ણય અથવા આદેશની તારીખથી ત્રણ વર્ષનો સમયગાળો સમાપ્ત થયા પછી તેમાં સુધારો કરવાની માંગ કરવામાં આવી હતી."

૬.૪ વધુમાં, આર. એમ. બાજપેયી વિરુદ્ધના કેસમાં આ માનનીય અદાલત દ્વારા પસાર કરાયેલા ચુકાદાનો સંદર્ભ આપવો પણ ફળદાયી છે. ગુજરાત રાજ્યએ ૧૯૮૫ (૦) એ. આઈ. જે. ઈ. એલ.-એચ. સી. ૨૦૯૮૩૩ માં અહેવાલ આપ્યો હતો, ખાસ કરીને, ફરો ૬ સુસંગત છે, જે નીચે મુજબ છે:

"૬. ત્યારબાદ અરજદારના વિદ્વાન વકીલ દ્વારા રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે રાજ્ય સરકાર દ્વારા પુનરાવર્તન અરજીનો નિકાલ કરવામાં આવે તે પહેલાં, અરજદારને વ્યક્તિગત સુનાવણી આપવી જોઈતી હતી. વકીલે રજૂઆત કરી હતી કે, તેમને વ્યક્તિગત સુનાવણી ન આપીને, રાજ્ય સરકારે કુદરતી ન્યાયના નિયમનું ઉલ્લંઘન કર્યું હતું જેણે બરતરફીના વિવાદિત આદેશને દૂષિત કર્યો હતો. સેક. બોમ્બે પોલીસ અધિનિયમની ૨૭એ જોગવાઈ કરે છે કે રાજ્ય સરકાર, સ્વપ્રેરણાથી અથવા તેને કરવામાં આવેલી અરજી પર, કોઈ પણ ગૌણ પોલીસ અધિકારી દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલા કોઈ પણ નિર્ણય

અથવા આદેશની કાયદેસરતા અથવા ઔચિત્ય અને આવા અધિકારીની કાર્યવાહીની નિયમિતતા વિશે પોતાને સંતોષ આપવાના હેતુથી કોઈ પણ તપાસ અથવા કાર્યવાહીના રેકૉર્ડની માંગ કરી શકે છે અને તેની તપાસ કરી શકે છે, અને કોઈપણ સમયે, આવા કોઈ પણ આદેશની પુષ્ટિ, ફેરફાર અથવા ઉલટાવી શકે છે, કોઈપણ દંડ લાદશે અથવા રદ કરી શકે છે, ઘટાડી શકે છે, પુષ્ટિ કરી શકે છે અથવા વધારો કરી શકે છે, જે યોગ્ય માનવામાં આવે છે.તે કલમની જોગવાઈ જણાવે છે કે દંડ લાદવા અથવા વધારવામાં પુનરાવર્તનનો આદેશ ત્યાં સુધી પસાર કરવામાં આવશે નહીં જ્યાં સુધી તેનાથી અસરગ્રસ્ત પોલીસ અધિકારીને સુનાવણીની વાજબી તક આપવામાં ન આવે. કલમ ૨૭ એ ના પરંતુકની ભાષાના આધારે, અરજદારના વિદ્વાન વકીલે રજૂઆત કરી હતી કે સજાનો આદેશ લાદતા પહેલા અરજદારને વ્યક્તિગત સુનાવણી કરવી તે રાજ્ય સરકારનું કર્તવ્ય છે.હવે પ્રથમ સ્થાને એ ચાદ રાખવું જોઈએ કે પ્રભાવ પાડતો શબ્દ સેકના પરંતુકમાં વપરાય છે. ૨૭એ પુનરાવર્તનમાં પ્રથમ વખત સજા અથવા દંડ લાદવાનો વિચાર કરે છે, માત્ર તેની પુષ્ટિ નહીં.જો આપણે આ વિભાગને સંપૂર્ણ રીતે વાંચીએ તો આ સ્પષ્ટ થાય છે.રાજ્ય સરકારને નીચેની સત્તા દ્વારા પસાર કરાયેલા કોઈપણ આદેશની પુષ્ટિ કરવાની સત્તા છે.આવી પુષ્ટિ માટે પરંતુકમાં કોઈ પણ સુનાવણીની વિચારણા

કરવામાં આવતી નથી, વ્યક્તિગત સુનાવણી ઘણી ઓછી છે.આ પરંતુક એવા કિસ્સાઓમાં જ સુનાવણીની વાજબી તક આપવાનો વિચાર કરે છે જ્યાં પુનરાવર્તનમાં દંડ લાદવાનો અથવા વધારવાનો આદેશ પસાર કરવાની દરખાસ્ત કરવામાં આવે. દંડની પુષ્ટિ કે જેના દ્વારા અરજદારની મુલાકાત લેવામાં આવી છે તે કલમ (એ) દ્વારા આવરી લેવામાં આવે છે જ્યારે દંડ લાદવાની કલમ (બી) દ્વારા આવરી લેવામાં આવે છે.આ સ્પષ્ટ કરે છે કે આ બે અલગ અલગ આદેશો છે અને માત્ર પછીના કિસ્સામાં જ પરંતુકમાં સુનાવણીની વાજબી તક આપવાનું વિચારવામાં આવ્યું છે.તેથી, નીચેની સત્તા દ્વારા પસાર કરાયેલા આદેશની પુષ્ટિ કરવામાં આવી હોવાથી પુનરાવર્તનમાં દંડ લાદવામાં આવ્યો હતો તે રજૂઆત સ્પષ્ટ રીતે ખોટી છે.બીજું, સાંભળવાની વાજબી તક આપવી એ જરૂરી નથી કે પ્રેક્ષકોના અધિકારની કલ્પના કરવામાં આવે.મધ્યપ્રદેશ ઇન્ડસ્ટ્રીઝ વિ/એસ માં સુપ્રીમ કોર્ટ.યુનિયન ઓફ ઇન્ડિયા, એ. આઈ. આર. ૧૯૬૬ એસ. સી. ૬૭૧ એ અવલોકન કર્યું હતું કે તેમાં કોઈ શંકા નથી કે કુદરતી ન્યાયનો સિદ્ધાંત છે કે અર્ધ ન્યાયિક ટ્રિબ્યુનલ પક્ષકારને તેની સામેના કોઈપણ સંબંધિત આક્ષેપોને પહોંચી વળવાની અસરકારક તક આપ્યા વિના કોઈ પણ નિર્ણય ન લઈ શકે.કહેવાતી તક વ્યક્તિગત સુનાવણી દ્વારા હોવી જરૂરી નથી.તે

પુનરાવર્તનના મેમોના સ્વરૂપમાં લેખિત રજૂઆત દ્વારા હોઈ શકે છે.ફરીથી ભારત સંઘ વિરુદ્ધ જ્યોતિ પ્રકાશ, એ. આઈ. આર. ૧૯૭૧ એસ. સી. ૧૦૯૩ માં, સર્વોચ્ચ અદાલતે અવલોકન કર્યું હતું કે ન્યાયિક પ્રકૃતિની કાર્યવાહીમાં, કુદરતી ન્યાયના મૂળભૂત નિયમોનું પાલન કરવું આવશ્યક છે, પરંતુ તે કુદરતી ન્યાયના શાસનની ઘટના નથી કે આદેશથી પ્રભાવિત થવાની સંભાવના ધરાવતા પક્ષને વ્યક્તિગત સુનાવણી આપવી આવશ્યક છે.અદાલતોમાં કાર્યવાહી સિવાય, માત્ર મૌખિક રજૂઆત કરવાની તકનો ઈનકાર, વધુ વિના, કાર્યવાહીને દૂષિત કરશે નહીં.નિર્ણયથી પ્રભાવિત થવાની સંભાવના ધરાવતો પક્ષ તેની સામેના પુરાવા જાણવાનો હકદાર છે.પ્રતિનિધિત્વ કરવાની તક મળે.જો કે, પક્ષ એવો દાવો કરી શકતો નથી કે વ્યક્તિગત સુનાવણી કર્યા વિના કરવામાં આવેલા આદેશને ટકાવી શકાતો નથી.એ-ફોરસેડ જોગવાઈઓ પરથી એવું જણાય છે કે તે જોગવાઈ સેક. ૨૭એ લાગુ કરવામાં આવે તો, તેના દ્વારા વિચારણા કરાયેલી સાંભળવાની તકનું સ્વરૂપ વ્યક્તિગત સુનાવણી હોવું જરૂરી નથી, ગુનેગાર પાસેથી પ્રાપ્ત થયેલ કોઈપણ રજૂઆત જેના આધારે પુનરાવર્તિત અધિકારક્ષેત્રનો ઉપયોગ કરવામાં આવે છે, તે પૂરતું હોવું જોઈએ.તેથી, મારો અભિપ્રાય છે કે વિવાદ સેકના પરંતુકની ભાષા પર આધારિત છે. ૨૭એ કે વિવાદિત આદેશને દૂષિત કરવામાં આવ્યો છે

કારણ કે પુનરાવર્તન અરજીનો નિકાલ કરવામાં આવે તે પહેલાં ગુનેગારને વ્યક્તિગત સુનાવણી આપવામાં આવી ન હતી તે બિનટકાઉ છે."

૬.૫ તેને ધ્યાનમાં રાખીને, અને એ હકીકતને ધ્યાનમાં રાખીને કે આ અદાલતને વિભાગીય કાર્યવાહીમાં દખલ કરવાનો મર્યાદિત અધિકારક્ષેત્ર છે, જે અન્યથા કાયદા અનુસાર અને કુદરતી ન્યાયના સિદ્ધાંતોનું પાલન કરીને કરવામાં આવે છે અને તેથી, મારો અભિપ્રાય છે કે આ એક યોગ્ય કેસ નથી જ્યાં અદાલતે ભારતના બંધારણની કલમ ૨૨૬/૨૨૭ હેઠળ ન્યાયિક સમીક્ષાની સત્તાનો ઉપયોગ કરવો જોઈએ.તદનુસાર, હાલની અરજીને રદ કરવી જરૂરી છે કારણ કે તે અયોગ્ય હોવાનું જણાય છે.

૭. તદનુસાર, હાલની અરજી ખર્ચ અંગે કોઈ આદેશ વિના બરતરફ કરવામાં આવે છે.તે મુજબ નિયમ લાગુ કરવામાં આવે છે.

(સંદીપ એન. ભટ્ટ, ન્યાયમૂર્તિ)

દિવાર શુક્લા

This judgment has been translated using AI Tool – SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.